अ.नं.११८

३८७।

हरितालिकाव्रतकथा

४९०। पृ: १२३

" Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai."

(१)

॥ हरतालिकाव्रतकथा ॥

" Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai. "

॥१॥ (२)

श्री गणेशाय नमः ॥ ॐ नमः शिवाय ॥ मंदारमालाकुलितालकायै क
पालमालांकितशेखराय: ॥ दिव्यांबरायै च दिगंबराय नमःशिवा
यै च नमः शिवाय ॥१॥ कैलाशशिखरे रम्ये गौरी पृछति संकरं ॥ ग
ह्यात् गुह्यतरं गुह्यं कथयस्व महेश्वर: ॥२॥ सर्वेषां धर्म सर्वस्व मल्पा
यासं महत्फलं ॥ पार्वत्युवाच ॥ श्रोतासि यदा नाथ सत्यं ब्रूहि म
माग्रत: ॥३॥ केनायं त मया प्राप्त स्वपादानं व्रतेन वा ॥ अनादिम
ध्यनिधनो भर्त्ता त्वं हि जगत्प्रभो ॥४॥ ईश्वर उवाच ॥ शृणु देवि प्र
वक्ष्यामि तवाग्रे व्रतमुत्तमं ॥ गुह्याद् ममसर्वस्वं कथयामि त
वा प्रिये ॥५॥ यथा चोडुगणे चंद्रो ग्रहाणां चानरेव च ॥ वर्णा ॥२॥

Joint project of the Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai.

(2A)

नां च यथा विप्रो देवानां विस्नुरुत्तमः ॥६॥ नदानां च यथा गंगा पु
राणानां च भारतं ॥ वेदानां च यथा साम इंद्रियानां मनो यथा
॥७॥ पुराणवेदसर्वस्व आगमेन यथोदितं ॥ एकाग्रेन मया एतत्स्वेदं
यथा दृष्टं व्रतं श्रुतं ॥८॥ यत्कृ[illegible]प्रभावेन पुष्पमर्द्दीलनापि
ये तत्सर्वं कथयिस्यामि य[illegible]ष्टं पुरावृत्तं ॥९॥ आदौ माक्षि लि
ते पक्षे तृतीया हस्तसंयु[illegible] स्नानष्ठानमात्रेन सर्वया
पैः प्रमुच्यते ॥११॥ शृणु देवि प्रवक्ष्यामि कृतं चरितमात्मनः ॥
तत्सर्वं कथयिष्यामि यथा दृष्टं हिमाचले ॥१२॥ श्री पार्वत्यु
वाच ॥ कथं पूर्वं मया देव चरितं व्रतमुत्तमं । तत्सर्वं श्रोत

Joint project of the Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai.

२

(3)

।पिद्धामि त्वत्सकाशान्महागतः॥ श्रीईश्वर उवाच॥ अस्थित त्रम
हादिव्यो हिमवान्नामपर्वतः॥ नानाद्रुमसमाकीर्णो नाना
जंतुसुसेवितः॥ १३॥ नानाया[illegible]सुसंदुष्टो नानाश्रृंगविचित्र
तः॥ यत्र देवाः सगंधर्वाः सि[illegible]णगुह्यकाः॥ १४॥ विचरंति सु
संहृष्टा गंधर्वाप्सरसंकु[illegible] स्फाटिकैः कांचनैः श्रृंगैर्म
णिवैदूर्यचित्रितैः॥ १५॥ [illegible]पनगजै महाकासं प्रात्पा
प्रा तैर्यथासुखं॥ स्वर्णपूरित सर्वांग गंगाध्वजविचित्रि
तं॥ १६॥ अप्सरोभिश्च संयुक्तैः सोन्नमाने नगेश्वरः॥ त्वं त

२

(3A)

त्र पार्वती बाल्ये तप्यमानं महातपा ॥१८॥ संवत्सर चतुष्षष्टी प
र्ण पर्णास मतपः ॥ अब्द द्वादशकं चैव धूम्रपानं कृतं त्वया ॥
॥१९॥ दृष्ट्वा ते तु पिता कष्टं दारितः श्रांत भाजनवेत ॥ कस्मै देया
मया कंन्या चिंतव्याकुलितो भवेत ॥२०॥ इत्येवं चिंतमाने तु
पर्यो नारद सत्तमः ॥ तत्र [illegible] पाद्यं नारदाय ददौ गि
रि ॥२१॥ हिमवानुवाच ॥ कि[illegible]मागतं देव कथ्यतं मुनिस
त्तमं ॥ नारद उवाच ॥ शृणु देवि हितं कार्यं विस्नुना प्रेषितो
ह्यहं ॥२२॥ योग्यं योग्यो हि दातव्यं कंन्यारत्नमिदं त्वया ॥ वासु
सुदेवसमो नास्ति सामब्रह्मपुरंदरा ॥२३॥ नारदात्रं चिंत्यतां

" Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai. "

3

(५)

किंचित् दीयतां मम संमतं॥ हिमवानुवाच॥ वासुदेवसमो देव कन्यां प्रार्थयते यदि॥२३॥ तदा मया प्रदातव्या त्वयाप्यायासो विसे
षितः॥ इत्येवं गदितौ तस्य वैदेहं नारदो ययौ॥२४॥ ययौ पीतां
बरधरं संखचक्रगदाधरं॥ कृतांजलिपुटो भूत्वा मुनींद्र प्रत्य
भाषत॥२५॥ शृणु देव हिततत्पर्यं विवाह सहितो मया॥ हि
मवता त्वया सार्द्धं प्रकं[illegible]देव च॥२७॥ दातव्यास्ति मया
पुत्री देवाय गरुडध्वजे॥ कृत्वा त्वया च तत्सर्वं गतास्मि साक्षि
णि सहृतः॥२८॥ दूषेन दूषितास्मि वैं स प्रास्मि वरुनातटे॥ स्कंद
उवाच॥ किमर्थं दूषितादेवि। निवेदय मम म ग्रतः॥२९॥ आय

(२A) र्त्युवाच॥ कपर्दिनंच मत्तारिं करिष्येहं न शंसयः॥ इत्येवं
चिंतितं कार्यं तातेन कृत मन्यथा॥३०॥ तस्मादेह परित्या
गं करिष्येहं न संशयः॥ पार्वती वचनं श्रुत्वा सखी वचनम
ब्रवीत॥३१॥ यत्रापि तातन जानाति तत्र यास्यामि निश्चितं
इत्येवं निश्चयं कृत्वा निवासं च महावने॥३२॥ पिताते शेष
यामास हिमवान्वे ग्रहे ग्रहे ... नाता महापुत्री देवदानव
किंन्नरा॥३३॥ सत्यं कृतं चक्रांपिभिः किं दास्ये गरुड ध्वजे॥ इ
त्येवं चिंतयामास ... मूर्छितो पाति तो भुवि॥३४॥ हाहा कृत्वा
ततो लोका अन्याध्यावनन वनेवने॥ पर्वताग्रात्वयायस्मात

(5)

५ कथयस्वाविशेषितः॥३५॥ हिमवानुवाच॥ केनापि दुष्टदैत्येन
कन्यारत्नं हृतं मम॥ दृष्टा चाविकलासर्वैः सिंधव्याघ्रेन वा
हृता॥३६॥ कथं ते शोकसंतप्ते वातेनेव यथा तरुः॥ त्वं गतासि
वनं घोरं निर्जनं जनवर्जितं [illegible] व्याघ्रसिंहकोष्टमृगं नाना
पक्षिगताकुलं॥ तस्मिन् घोरवने त्वं तु सखीभिः सह संस्थिता
॥३८॥ दृष्ट्वा तत्र नदीतीरे वन[illegible]विराजिते॥ उपाविष्टासाक्षि
सर्वं यं नाहारविवर्जितं॥३९॥ वालुकास्थापितं पिंडं पार्व
त्यासहितं मम॥ हस्तेन दत्तसंयुक्ता चाद्य मासतृतीयया
॥४०॥ तत्र गीतेन वाद्येन रात्रौ जागरणे कृते॥ तत्तद्व्रतस्य प्र ५

(5A)

त्मावेन आसनं चलितं मम ॥४१॥ संप्राप्ते देवि तत्रैव यत्र त्वंस
स्थिति सहः ॥ प्रसन्नोसि मया प्रोक्तं वरं ब्रूहि वरानने ॥४२॥ श्री
पार्वत्युवाच ॥ यदि देव प्रसन्नोसि न त्याज्य वत्तमे हरः ॥ तथेत्यु ॥
क्तं मया देवि कैलासं यमन्[illegible] ॥४३॥ ततः प्रभाते च संप्राप्ते
तत्र न द्यावि सर्जने ॥ पारणं [illegible] तत्र सखा साईं प्रसाधि
के ॥४४॥ हिमवान्ने च तत्रैव [illegible] गामि [illegible] वनं महत् ॥ स्वास्ति
का सचतुर्द्द्व विकला हार वर्जिता ॥४५॥ दृष्टा तत्र नदी तीरे
प्रसुप्तं कन्यका द्वयं उत्थाय मंक मारोप्य रोदनं कुरुते ततः ॥४६
सिंबव्याघ्रादि निर्जनं अधमर्थं वनमागतः ॥ श्री पार्वत्युवाच ॥

Joint project of the Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai.

५
(6)

शृणु तात मया ज्ञातं त्वमेदास्येश्वरायच ॥४७॥ तदंन्यथा हृतं
तात ते नाहंवनमागता ॥ तथेत्युक्त्वाततश्चनवतासमागच्छ ग्रहं
प्रति: ॥४८॥ ततः प्रयुक्तामस्माके दुर्या दैवाहिका क्रिया ॥ तद्व तस्य
प्रभावेन प्राप्त मद्वं सनातन ॥४९॥ तदादि व्रतराजं तु कस्याग्रे
णानिवेदते व्रतराजस्य ना... शृणु देवि यथाभवत ॥५०॥ आलि
भिर्हरितयास्मा तस्मात्सा ... तालिका ॥ श्रीपार्वत्युवाच ॥ ना
मेदंकाथिता वा ह्यधि ब्रूहि मम प्रभो ॥५१॥ को विधिः किं फलं चा
चास्य केनर्वक्रियते नरैः ॥ श्री श्वरोवाच ॥ शृणु देवि वदामि त्वां ५

(6a)

नारीनांव्रतमुत्तमं ॥५२॥ कर्त्तव्यं सुप्रयत्नेन यदिसौ भाग्यमिच्छ
सि ॥ तोरनादि च कर्त्तव्यं कदलीस्तंभमंडितं ॥५३॥ आच्छाद्य प
ट्टवस्त्रैस्तु नानावस्त्रविचित्रितं ॥ चंदनादिसुगंधैश्च लेपयेत
तद्गृहमंडपं ॥५४॥ शंख[illegible]दंगैर्वा वादयेद्बहुनिःस्वनैः
नानामंगलवादित्रैः कर्त्तव्य[illegible]मसन्मानि ॥५५॥ स्थापनं तत्र
कर्त्तव्यं पार्वत्याः साक्षितां शिव[illegible]योष्य पूजयेत पुष्पैः कर्पू
रागरुणोनिसि ॥५६॥ नारिकेलिसजंबीरैः फलैस्तु विविधैस्त
था ॥ कृतदेधाउद्भवैः सर्वैर्नैवेद्यकुसुमैर्नवैः ॥५७॥ धूपदीपादि

गंधैस्तु मंत्रेणानेन पूजयेत् ॥ अथ अर्घ मंत्र ॥ हरेणाग्निसमुत्प
न्ने हरितालि हरिप्रिये ॥५८॥ सर्वदा सस्य मूर्त्तिस्थे प्रणतार्त्ति
हरे नमः ॥ शिवायै शिवरूपायै मंगलायै महेश्वरे ॥५९॥ शि
वे सर्वात्मिके देवि शिवरूपे नमोस्तुते ॥ वाररूपेण नमस्तु
भ्यं शिवायै सततं नमः ॥६०॥ नमस्ते सर्वरूपायै जगद्धात्री
नमोस्तुते ॥ संसारत्राति[illegible]सि त्राहि मां सिंहवाहनी ॥६१॥
मया च यजेन काम्येन पूजिता स्य महेश्वरा ॥ राज्यं च देहि सौभा
ग्यं प्रसन्ना च वपार्वती ॥६२॥ मंत्रेणानेन मे देव संपूज्य तोम

Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai.

(१७)

यासह॥ कथां श्रुत्वाग्नि धानेन दद्यादानंतु पर्वतां॥ ६३॥ ब्राह्मण
णायच दातव्यं वस्त्रा धेनहिरण्यकं॥ कथां श्रुत्वैकाचित्तेन
दंपतीभ्यां सहव्रतं॥ ६४॥ संकल्प ततः कुर्यात गंधपुष्पादिभिः
सह॥ ये कुर्वंति हमे देवि व्रत विधानतः॥ ६५॥ सौभाग्यं राज्य
माप्नोति यद्यद्धयमवाप्नुयात ततो या यांतु या नारी मोदाह
रन माचरेत॥ ६६॥ स प्तजन्म भवे दंध्या वैधव्यं च पुनः पुनः॥
दारिद्रं पुत्रशोकं च कर्कशा दुष्ट भागिनी॥ ६७॥ प्रयाति नरकं
घोरं मयोक्तं न करोति या॥ कांचने रौप्य पात्रे च ताम्रके वा

(8) स्तथैवच ॥ ६८ ॥ वेनमन्मय पात्राणि फलानि विविधैः फलैः ॥ दद्या
त्सरोघसंचैव विदद्यात्पारणा ततः ॥ ६९ ॥ य एवं कुरुते पार्थव्र
तं तु विधिपूर्वकं ॥ ते मत्युकले पतुल्य रूपं प्रातिव्रता ॥ ७० ॥ नर्त्ता
वसचारिणी ॥ अश्वमेध[illegible]स्राणि वाजपेयशतानि च ॥
कथाश्रवणमात्रेण फलं प्र[illegible]यते नरैः ॥ ७१ ॥ एतत्ते काथि
तं देवि मया सर्ववरा न[illegible] सर्वमेतद्विधिं वक्ष्ये ॥ आग
मेन यथोदित ॥ ७२ ॥ गो कन्या न्न स वर्णादि अश्वदान परः
सतं ॥ न दायो गायत्र कर्तव्यं सर्व काजसि पर्वे ॥ इति श्री शिव

८

पुराणे ॥ उमामहेश्वरसंवादे हर्त्तालिकाव्रत कथासंपूर्णं ॥

शुभंभवतु ॥ मंगलं ददातु संवत १८०७ आषाढसुदि ५ ॥ ॥

(४A)

" Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai."

(१)

हत्तालिकारतकभा

Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai.

मूळ प्रत पाहण्यासाठी संपर्क

इतिहासाचार्य वि.का. राजवाडे संशोधन मंडळ, धुळे
राजवाडे पथ, गल्ली नं. १, धुळे-४२४००१ (महाराष्ट्र)
दूरध्वनी क्रमांक (०२५६२) २३३८४८
Email ID : rajwademandaldhule@gmail.com